

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเอเชียศึกษา โดยเป็นพื้นที่สำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการและเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณะเพื่อประโยชน์แก่สังคมในวงกว้างต่อไป

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารราย 6 เดือน ออกเผยแพร่ในเดือนมิถุนายนและธันวาคม และอาจมีฉบับพิเศษปีละไม่เกิน 1 เล่ม รับผิดชอบบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเอเชียศึกษาในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชุมชน ชาติพันธุ์ ภาษาและวรรณกรรม และมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอเชียปริทัศน์ ยินดีพิจารณาบทความวิจัย (research article) บทความทางวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทัศน์ (review article) และบทปริทัศน์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี บทความที่ส่งเข้ามารับการพิจารณาจะได้รับการประเมินแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน

บทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ใน **เอเชียปริทัศน์** เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนบทความเท่านั้น ผู้พิมพ์และคณะกรรมการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด

ลิขสิทธิ์วารสารและบทความเป็นของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอเชียปริทัศน์
ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 ม.ค.- มิ.ย. 2560
ISSN 0125-3638

JOURNAL OF ASIAN REVIEW
Vol.38 No.1 January-June 2017
ISSN 0125-3638

คณะกรรมการ

Editorial Board

กิตติ ประเสริฐสุข
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Kitti Prasirtsuk
Thammasat University

จรัญ มะลูลีม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Jaran Maluleem
Thammasat University

ไชยวัฒน์ คำชู
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chaiwat Khamchoo
Chulalongkorn University

ทวีศักดิ์ รูปสิงห์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Taweesak Roopsing
King Mongkut's University
of Technology North Bangkok

ธีระ นุชเปี่ยม
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Theera Nuchpiam
Office of the Royal Society

สุภางค์ จันทวานิช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Supang Chantavanich
Chulalongkorn University

นงเยาว์ เนาวรัตน์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Nongyao Naowarat
Chiang Mai University

ปรัชญา ชุมนาสีว
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Prachaya Chumnaseaw
Ramkhamhaeng University

วิทยา สุจริตธนาธิกุล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Witthaya Sucharithanarugse
Chulalongkorn University

สุนทร ชุตินทรานนท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sunait Chutintaranond
Chulalongkorn University

พลโท สุรสิทธิ์ ถนัดทาง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

LTG Surasit Thanadtang
National Defence Studies Institute

สุวรรณา สถาอานันท์ Suwanna Satha-anand
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University

อนัส อมาตยกุล Anas Amatayakul
มหาวิทยาลัยมหิดล Mahidol University

อิมรอน มะลูลีม Imron Maluleem
สำนักจุฬาราชมนตรี Sheikhul Islam Office

ที่ปรึกษา: Advisor:
นวลน้อย ตรีรัตน์ Nualnoi Treerat

หัวหน้ากองบรรณาธิการ: Chief Editor:
สุภาพร โพธิแก้ว Supapron Phokaew

บรรณาธิการประจำฉบับ: Issue Editors:
ไกล่รุ่ง อามระดิษ Klairung Amratisha
ชปา จิตต์ประทุม Chpa Chittpratoom

บรรณาธิการภาษาอังกฤษ: Language Editor:
ธีระ นุชเปี่ยม Theera Nuchpiam

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ: Editorial Assistant
นุกุณท์ บุญวงศ์ Nukun Boonwong

ออกแบบปก Art work
สุธีร์ บุญลา Sutee Boonla

สำนักงาน
สถาบันเอเชียศึกษา
อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี ชั้น 7
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218 7411 email: ias@chula.ac.th

พิมพ์โดย
ศรีบุรณคอมพิวเตอร์-การพิมพ์ โทร. 02-2154506

สารบัญ

การพัฒนา Global Talent ของญี่ปุ่น นันทพร ชื่นกระโทก	1
การขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาคอาเซียน วันชัย ปานจันทร์	23
แผนพัฒนา 5 ปี ฉบับที่ 13 ของจีน: นัยต่อไทยและอาเซียน อักษรศรี พานิชสาส์น	53
แรงงานไทยในมาเลเซีย: สภาพการจ้างงาน การคุ้มครองแรงงานและแรงงานบังคับ ภัทรพร สมันตรัฐ	73
การเข้าเรียนของเด็กต่างด้าวในสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข	105
บทความปริทัศน์หนังสือ: การเมืองและความมั่นคงใหม่ในเอเชีย ณัฐชนิชา ตั้งวีร์ตันกร	137

บทบรรณาธิการ

ผ่านมาแล้วระยะหนึ่งสำหรับการทำหน้าที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของนาย โดนัลด์ ทรัมป์ นโยบาย America First ถือเป็นนโยบายต่างประเทศสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับโลก ก่อให้เกิดข้อถกเถียงอย่างต่อเนื่องที่หลากหลาย ไปจนถึงให้มีการทบทวนนโยบายต่างประเทศ

ผลประโยชน์ของ ‘อเมริกาต้องมาก่อน’ จะมีรูปแบบวิธีการอย่างไร นโยบายที่ใช้ตอนหาเสียงจะสามารถนำมาใช้ได้จริงหรือไม่ หรือว่าเมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้วเปลี่ยนไป ยิ่งเมื่อผลการเลือกตั้งยืนยันว่าทรัมป์เป็นผู้ชนะ ยิ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องรีบประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับตัวเอง เพราะหมายถึงสหรัฐ ฯ หันหลังให้กับระเบียบโลกใหม่ (New World Order) โลกเสรีนิยมที่ตัวเองสร้างมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

สหรัฐ ฯ เวลานี้ประสบกับปัญหาหลายด้านที่ไม่สามารถควบคุมได้ นับตั้งแต่ปัญหาการว่างงาน ปัญหาขาดดุลการค้าต่อเนื่อง ไปจนถึงอิทธิพลทางการเมืองระหว่างประเทศที่เสื่อมลง สหรัฐ ฯ มีหลักการว่า เมื่อใดก็ตามที่ผลประโยชน์แห่งชาติขัดกับผลประโยชน์สากล และไม่สามารถบังคับทิศทางให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของชาติหรือระเบียบที่ตนเองสร้างขึ้นมาได้อีกต่อไป สหรัฐ ฯ จะละทิ้งระบบนั้น ๆ หรือไม่เอาตัวเองไปผูกมัดด้วย ดังเช่นล่าสุดที่สหรัฐ ฯ ได้ยกเลิกข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership – TPP) ผลคือโลกาภิวัตน์ถึงจุดจบ

การทิ้งระบบจึงเท่ากับการทิ้งพันธมิตร เท่ากับสหรัฐ ฯ โดดเดี่ยวตัวเอง เมื่อพิจารณาในมิติของภูมิรัฐศาสตร์แล้ว พันธมิตรหลักของสหรัฐ ฯ อย่างซาอุดีอาระเบียยังหันไปคบรัสเซีย และไปลงทุนในจีนแทน ซาอุดีอาระเบียเดินสายเชื่อมสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2017 เริ่มจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน จีน และญี่ปุ่น

ปากีสถานพันธมิตรแนวหน้าในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐ ฯ ก็ยกระดับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับจีนอยู่แล้วให้กระชับมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปากีสถานก็มีความสำคัญกับจีนมากในการสร้างเส้นทางสายไหม

กรณีของฟิลิปปินส์พันธมิตรสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การหนุนหลังของสหรัฐ ฯ ในปัญหาทะเลจีนใต้ก็ไม่สามารถหยุดยั้งจีนในการสร้างเกาะเทียมได้ ทำให้ฟิลิปปินส์ต้องทบทวนความสัมพันธ์กับสหรัฐ ฯ และหันไปติดกับจีนแทน

หลายประเทศเริ่มขยับออกห่างสหรัฐ ฯ เพราะไม่มั่นใจว่าสหรัฐ ฯ จะคุ้มครองผลประโยชน์ของตัวเองได้มากนักอีกแค่ไหน ส่งผลให้เกิดการปรับดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งหมดนี้ จึงเป็นปัญหาใหญ่มากในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่จะกระทบกับความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐ ฯ

นโยบาย America First ทำให้หลายประเทศในเอเชียถูกดึงเข้าสู่วงโคจร “จีน” อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง

คำแถลงร่วมของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หลังการประชุมสุดยอดผู้นำที่กรุงมะนิลาเมื่อปลายเดือนเมษายน 2017 ก็เป็นอีกหนึ่งสัญญาณที่ชี้ชัดถึงความเปลี่ยนแปลงทางภูมิยุทธศาสตร์ที่เร่งความเร็วขึ้นทุกขณะขณะเดียวกันหลายชาติในอาเซียนก็เริ่มปรับยุทธศาสตร์หันมาคบค้ากับจีนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังผ่อนจุดยืนต่อข้อพิพาททะเลจีนใต้ และเข้าร่วมในยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ “One Belt, One Road” ของจีนเพื่อชดเชยความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการที่สหรัฐ ฯ ถอนตัวออกจาก TPP

ความเป็นมิตรไมตรีระหว่าง ทรัมป์ และประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เพิ่มความมั่นใจให้แก่อาเซียนในการที่จะสานสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีน แต่ยังคงไว้ท่าทีความสัมพันธ์กับสหรัฐ ฯ เพื่อรักษาอำนาจการต่อรอง และสนับสนุนการขยายบทบาทของญี่ปุ่นบูรพาภิวัตน์เกิดขึ้นแล้วในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

บทความในวารสารเล่มนี้ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลนโยบายต่างประเทศทั้งของจีนและญี่ปุ่นตามอนุกรมเวลาที่มีผลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ท่านผู้

อ่านสามารถติดตามอ่านความคิดและวิธีการของญี่ปุ่นในการปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้าไปมีบทบาทในสังคมโลกที่เข้าสู่การจัดระเบียบโลกใหม่ ได้จากบทความเรื่อง การพัฒนา Global Talent ของญี่ปุ่น

เมื่อสหรัฐ ฯ หันเหตนเองออกห่างจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดช่องว่าง จีนค่อย ๆ ปรากฏตัวเข้าใกล้ชิดกับประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การจัดทำความร่วมมือและข้อตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอาเซียน บทความเรื่อง การขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาคอาเซียน ได้ให้ตัวเลขตั้งแต่ปี 2003 ถึง 2013 ที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม การที่จีนได้กลายเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างชัดเจนนี้ เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดของแผนพัฒนาจะเห็นถึงความต้องการที่จะปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนเองด้วยวิธีการเน้นขับเคลื่อนภาคการบริโภคและภาคการบริการ ซึ่งจะช่วยนำทางให้เศรษฐกิจของจีนรักษาระดับได้อย่างราบรื่น บทความเรื่อง แผนพัฒนา 5 ปี ฉบับที่ 13 ของจีน: นัยต่อไทยและอาเซียน ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงเจตนาของพิมพ์เขียวฉบับนี้

เมื่อหันมามองประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาเลเซีย การที่เศรษฐกิจมาเลเซียต้องพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานต่างชาติขับเคลื่อน อันเนื่องมาจากแรงงานในประเทศไม่สนใจนั้น แรงงานไทยเป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาที่ประสบปัญหาการทำงานในมาเลเซีย บทความเรื่อง แรงงานไทยในมาเลเซีย: สภาพการจ้างงาน การคุ้มครองแรงงานและแรงงานบังคับ ได้ให้ข้อมูลสำหรับคนไทยผู้สนใจจะเข้าไปทำงานในมาเลเซียได้พิจารณาตนเองว่ามีความพร้อมหรือไม่ ต้องเตรียมตัวเองอย่างไร กิจการที่รัฐบาลมาเลเซียเปิดให้แรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานมีอะไรบ้าง พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นว่า หากเข้าไปทำงานแบบผิดกฎหมายแล้วต้องพบกับอะไรบ้าง กรณีที่แรงงานไทยถูกละเมิดสิทธิแรงงานหรือตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ จะสามารถร้องทุกข์และขอความช่วยเหลือได้จากหน่วยงานใดของไทย

ภาพสะท้อนอีกด้านหนึ่งของแรงงานต่างชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โกลัศถ์ที่สุด ได้แก่แรงงานต่างชาติในไทย การเข้ามาของแรงงานต่างชาติที่มากขึ้น ทั้งครอบครัวและ/หรือเข้ามามีครอบครัวและมีบุตรเกิดขึ้น บุตรของแรงงานต่างชาติที่เติบโตในไทยนี้จะเริ่มต้นคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างไร บทความเรียง การเข้าเรียนของเด็กต่างด้าวในสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ศึกษาถึงสภาพและปัญหาของเด็กต่างชาติที่อยู่ในจังหวัดชลบุรี โดยศึกษานโยบายและกฎหมายของไทย ฉบับใดบ้างที่เปิดให้เด็กต่างชาติกลุ่มนี้เข้าถึงการศึกษา

บทความทั้งห้าชิ้นรวมเสนอในเล่มนี้ เพื่อสะท้อนเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ที่แต่ละประเทศได้รับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ต่างกัน แต่ละประเทศจึงมีสิ่งที่ต้องปรับตัว ตั้งรับและใช้ยุทธศาสตร์ที่ไม่เหมือนกัน

ขณะนี้โลกกำลังเข้าสู่ยุคบูรพาภิวัตน์ที่มีจีนเป็นตัวเอกของยุค ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ และอาเซียน จึงเป็นสิ่งที่น่าจับตามอง แต่ละประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงประมาทไม่ได้ว่าจีนกำลังทำอะไร และจะทำอะไรกับเส้นทางสายไหมทางบก-ทะเล ในวันข้างหน้าจีนจะทำตามคำพูดหรือไม่ ‘One Belt One Road หรือ OBOR’ ของจีน จึงสำคัญไม่น้อยไปกว่า ‘America First’

นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง แห่งสิงคโปร์ กล่าวว่า การปรับนโยบายของสหรัฐฯ ส่งผลให้ดุลยภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจในเอเชียเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การที่รัฐบาลของทรัมป์มีนโยบายพลิกผันไปจากจุดยืนดั้งเดิมมาก อาเซียนจำเป็นต้องรักษาสมดุลในด้านความสัมพันธ์กับทั้งปักกิ่งและวอชิงตัน

ชปา จิตต์ประทุม

บรรณาธิการ